

Γ' ΤΑΞΗ ΓΕΝ.ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α'

ΘΕΜΑ Α.1.

- A.1.1. α)** Πρόκειται για την Επιτροπή, που ήλθε στην Κρήτη το Φεβρουάριο του 1906, μετά το κίνημα του Θερίσου. Σχετικά, βλ. Σχολικό βιβλίο, σ. 215, “Το κίνημα του Θερίσου ... γαλήνης στην Κρήτη”
- β)** Σχολικό βιβλίο, σελ. 48, «Είναι δύσκολο να ορίσουμε ... έθνους».
- γ)** Προσοχή στη χρονολογία. Πρόκειται για την Επιτροπή που ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1914 και δεν λειτούργησε ποτέ λόγω της εισόδου της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον α' παγκόσμιο πόλεμο. Για την απάντηση, σχολικό βιβλίο σ. 138-139, Λόγω των διωγμών “το οικουμενικό πατριαρχείο κήρυξε ... Οκτώβριο του 1914.”

A1.2. Η αντιστοίχιση γίνεται ως εξής:

- 1 – δ
- 2 – γ
- 3 – α
- 4 – β
- 5 – ε

A2.1. Σχολικό βιβλίο σελ. 93, “Τα αριστερά κόμματα”, σελ. 97-98, “Το Σοσιαλιστικό κόμμα”. Παρόλο που γίνεται λόγος μόνο για κόμματα και μάλιστα στην καθορισμένη περίοδο 1910-1920, είναι σκόπιμο να αναφερθεί και η Κοινωνιολογική Εταιρεία, σελ. 89 με την υπόμνηση : στις εκλογές του 1910 “σε κάποιες εκλογικές περιφέρειες ... Εταιρεία”, μια και αυτή αναφέρεται και στη σελ. 93.

- A2.2. α)** Σχολικό βιβλίο, σελ. 49, “Το κόστος των Βαλκανικών ... παγκόσμιος πόλεμος”.
- β)** Σχολικό βιβλίο, σελ. 219-220, “Η οριστική λύση του Κρητικού Ζητήματος”.

ΟΜΑΔΑ Β'

ΘΕΜΑ Β.1.

Η Μικρασιατική καταστροφή (1922) και η υπογραφή της σύμβασης για την υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών επέφερε σημαντικές επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία και στην εθνολογική σύσταση του πληθυσμού της Ελλάδας.

Ειδικότερα, το 1920 η Ελλάδα είχε 20% μη Έλληνες ορθόδοξους, ενώ το 1928 μόλις 6%. Ο ελληνικός πληθυσμός της Δυτικής Θράκης και της Ηπείρου αυξήθηκε, ενώ η Κρήτη, η Λέσβος και η Λήμνος εξελληνίστηκαν πλήρως. Η κυριότερη όμως μεταβολή στην εθνολογική σύσταση λόγω της εγκατάστασης των προσφύγων συνέβη στη Μακεδονία, όπου η επικράτηση του ελληνικού χαρακτήρα της συνδεόταν άμεσα με τη διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τον πίνακα που παρουσιάζει τα ποσοστά της εθνολογικής σύστασης της Μακεδονίας ανά περιοχή σύμφωνα με τις απογραφές του 1912 και 1928.

Παρενθετικά σημειώνουμε ότι τα αναφερόμενα για το 1912 στοιχεία απεικονίζουν την πληθυσμιακή σύνθεση των περιοχών πριν τους Βαλκανικούς πολέμους, όταν δηλαδή η Μακεδονία αποτελούσε περιφέρεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τα γεγονότα που έχουν μεσολαβήσει οι Βαλκανικοί (1912-1913) ο α΄ παγκόσμιος πόλεμος (1914-1918, για την Ελλάδα 1917-1918), ο Μικρασιατικός (1919-1922), η Μικρασιατική καταστροφή (Αύγουστος 1922) και η υπογραφή της σύμβασης της Λωζάνης για την Ανταλλαγή των πληθυσμών (30.1.1923), η οποία υλοποιήθηκε κατά την επόμενη περίοδο αλλάζουν την πληθυσμιακή σύνθεση της Μακεδονίας. Έτσι το 1928 τα πράγματα είναι διαφορετικά, γιατί έχουν ήδη έλθει οι πρόσφυγες και έχουν εγκατασταθεί στο ελληνικό κράτος.

Ειδικότερα, στον πίνακα καταγράφεται η αλλαγή της δημογραφικής εικόνας της Μακεδονίας σε 6 μακεδονικές περιοχές (σύμφωνα με την υπόδειξη της σημείωσης πρόκειται για τους αντίστοιχους νομούς). Συγκεκριμένα παρατηρείται ότι το 1912 στην Κοζάνη οι μη Έλληνες αγγίζουν σε ποσοστό το 29%, ενώ το 1928 αυτό μειώνεται στο 2%. Παράλληλα, στη Φλώρινα το ποσοστό του ελληνικού πληθυσμού σχεδόν διπλασιάζεται (από 32% αυξάνεται στο 61%). Αξιοσημείωτη είναι βέβαια η μεταβολή της εθνολογικής σύστασης στο Κιλκίς που, ενώ το 1912 η ελληνική παρουσία έφτανε μόλις το 2%, σε αντίθεση με τους αλλοεθνείς που κάλυπταν το 98%, το 1928 τα ποσοστά αντιστρέφονται και το ελληνικό στοιχείο της περιοχής αποτελεί πλέον το 97%. Επιπλέον, ο ελληνικός πληθυσμός αυξήθηκε σημαντικά και στη Θεσσαλονίκη, όπου από 33% το 1912, φτάνει στο 90% το 1928. Τέλος, η απογραφή του 1928 αποδεικνύει ότι μεγάλος αριθμός προσφύγων εγκαταστάθηκε και στη Δράμα αυξάνοντας το ποσοστό των Ελλήνων στο 97%, ενώ στην Καβάλα το ποσοστό της ελληνικής παρουσίας διπλασιάζεται (από 49% αγγίζει το 99%) εις βάρος του ποσοστού των αλλοεθνών που το 1928 είναι μόλις 1%.

Έτσι μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών είχε διασφαλιστεί η εθνική ομογενοποίηση της Ελλάδας, που ήταν ο κύριος στόχος της ανταλλαγής και γενικότερα της βενιζελικής πολιτικής, η οποία επιδίωκε την εγκατάσταση των προσφύγων στις αραιοκατοικημένες και παραμεθόριες περιοχές της Βόρειας Ελλάδας κυρίως. Σύμφωνα με το παράθεμα οι Έλληνες της Μακεδονίας υπερδιπλασιάστηκαν (από 43% έγιναν 89%) και αυτοί της Δυτικής Θράκης υπερτριπλασιάστηκαν, (αφού

από 17% έφθασαν το 62%), αποτελώντας αναμφισβήτητα τη συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού των δύο επίμαχων και σημαντικών για την ελληνική επικράτεια περιοχών. Στο κείμενο επισημαίνεται ο σημαντικός ρόλος των προσφύγων στην περιφρούρηση της ελληνικής κυριαρχίας κατά το β' παγκόσμιο πόλεμο και κατά τη διάρκεια της κατοχής.

Συμπερασματικά, είναι αδιαμφισβήτητο ότι, σε αντίθεση με πολλά γειτονικά της κράτη, η Ελλάδα μετά το 1923 είχε αποκτήσει «αξιοζήλευτη» ομοιογένεια ως εθνικό κράτος, καθώς οι μειονότητες αντιπροσώπευαν πλέον λιγότερο του 7% του συνολικού πληθυσμού.

(Τα στοιχεία της απάντησης προέρχονται από το σχολικό βιβλίο σ. 166-167 “Σημαντικότερες ήταν οι επιπτώσεις... εθνικό κορμό” και σ. 52, “σε αντίθεση ... συνολικού πληθυσμού”, καθώς και από την επεξεργασία του πίνακα και του παραθέματος.)

ΘΕΜΑ Β.2.

Η πνευματική δραστηριότητα των Ελλήνων του Πόντου καταγράφεται στο σχολικό βιβλίο σελ. 248, “Η οικονομική άνθηση του ελληνισμού... δημοκρατικό πολίτευμα”.

Πρέπει να προστεθούν στην απάντηση τα στοιχεία που αναφέρονται στο πρώτο κείμενο της πηγής σε σχέση με τα **Φροντιστήρια του Πόντου**. Καταγράφουμε ότι αυτά προσέφεραν υπηρεσίες βασικής και μέσης εκπαίδευσης. Την τελευταία μάλιστα την κάλυπταν αποκλειστικά για την περιοχή τα δύο φροντιστήρια. Για την ίδρυση του πρώτου γίνεται λόγος και στο σχολικό βιβλίο, ενώ για το δεύτερο πληροφορούμαστε από την πηγή ότι ιδρύθηκε από τον αρχιεπίσκοπο Χαλδίας Ιγνάτιο Σκριβία Α', τον Φυτιάνο. Για το πρώτο επίσης πληροφορούμαστε ότι παρά τις διακυμάνσεις, ο ρόλος του έγινε ιδιαίτερα σημαντικός το 19ο αιώνα, οπότε ο αριθμός των μαθητών του καταγράφεται υψηλός (108 για το πρώτο και 92 για το δεύτερο εξάμηνο). Έτσι θεωρείται αξιοπρόσεκτη η συνεισφορά του στην πνευματική αναβάθμιση του επιπέδου των Ελλήνων του Πόντου.

Ο ρόλος της ελληνικής αστικής τάξης στην υποκίνηση της δραστηριότητας αυτής και στην εθνική ευαισθητοποίηση των ομογενών του Πόντου αναλύεται στο βιβλίο σ.246-248. Η ανάπτυξη της αστικής τάξης φαίνεται από το απόσπασμα : σ. 246-248 “Οι ελληνικές επιχειρήσεις ... αλλά και Ευρώπης” . Ο εθνικός ρόλος της καταγράφεται στη σ. 248, “Ο ελληνοκεντρικός προσανατολισμός... πνευματικό τομέα”. Σε αυτά πρέπει να προστεθούν τα στοιχεία της πηγής. Ενδεικτικά καταγράφεται παρακάτω η πιθανή απάντηση :

Ήδη από τον 19ο αι. ο ποντιακός ελληνισμός είχε καταφέρει σε σύντομο χρονικό διάστημα να πάρει ξανά στα χέρια του το εμπόριο ολόκληρου του Ευξείνου Πόντου και της ενδοχώρας.

Η κατάσταση επιτάθηκε τον 20ό αι., ο οποίος βρήκε τον ελληνισμό του Πόντου να έχει θεαματικό προβάδισμα συγκριτικά με άλλες εθνότητες της ευρύτερης περιοχής στον οικονομικό και πνευματικό τομέα. Αυτό άλλωστε επισημαίνεται και στο παράθεμα, όπου όμως υπογραμμίζεται η απώλεια της ισορροπίας ανάμεσα στους

χριστιανούς και τους μουσουλμάνους και η σταδιακή κυριαρχία των Ελλήνων στην οικονομική ζωή στα ποντιακά παράλια. Άμεση επίπτωση της οικονομικής ανάπτυξης του Παρευξείνιου Ελληνισμού θα πρέπει να θεωρηθεί η εχθρική πολιτική των νεοτουρκικών κυβερνήσεων απέναντι στους Έλληνες.

Ήδη έχει καταγραφεί η συνεισφορά των Ελλήνων επιχειρηματιών στην πνευματική ανάπτυξη της περιοχής, καθώς οι τελευταίοι ίδρυσαν ποικίλα θρησκευτικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα, όπως αναφέρονται τόσο στο σχολικό βιβλίο όσο και στο δεύτερο παράθεμα. Σχετικά με τη δράση αυτή είναι και η ίδρυση του τυπογραφείου.

Προφανώς οι Έλληνες έμποροι και επαγγελματίες του Πόντου είχαν αντιληφθεί πως έπρεπε, για να ελέγξουν την πολιτική κατάσταση, να αντικαταστήσουν τη νεοτουρκική διοίκηση με μία ελληνική. Με αυτόν τον τρόπο αισιοδοξούσαν πως θα επηρέαζαν τις εξελίξεις στις οικονομικές και πολιτικές υποθέσεις της χώρας. Έτσι πρωτοστατούν στη δημιουργία κλίματος εθνικής συσπείρωσης, υποκινούν την επανελληνιοποίηση των Ελλήνων αγροτών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και αναπτύσσουν πατριωτική δράση, όπως επιβεβαιώνει και το σχολικό βιβλίο.

Από το ρωσο-οθωμανικό πόλεμο του 1828-1829 μέχρι και την κρητική εξέγερση του 1866-1867, οι Έλληνες του Πόντου ήταν παρόντες. Αλλά και στους ελληνο-οθωμανικούς πολέμους που ακολούθησαν, πολύ σημαντική ήταν η εθελοντική συμμετοχή των Ποντίων αγωνιστών και η οικονομική ενίσχυση που παρείχαν υπέρ των αγώνων. Για παράδειγμα αναφέρουμε την προσφορά των 12000 λιρών που έκαναν οι Έλληνες της Σαμψούντας το 1912 στο ελληνικό ναυτικό. Οι δράσεις αυτές εντάσσονται στην προσπάθεια δημιουργίας, σύμφωνα με τις πληροφορίες του παραθέματος, ενός αρραγούς εθνικού μετώπου για την επιδίωξη αντίστοιχης εθνικής αποκατάστασης.